

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' - ΕΤΟΣ Α^{ΟΝ} (16^{ΟΝ})

Ἀθήνα, Σάββατο, 27 Ἰουλίου 1919

ΑΡΙΘ. 33 (642)

ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΑ

Ποτέ ὡς τώρα ἡ καθαρεύουσα δὲ χρεωκόπησε τόσο πολὺ, ὅσο μὲ τὸ περίφημο Διάταγμα γιὰ τὸ ἐνοικιοστάσιο. Τὸ κράτος μὲ τὸ Διάταγμα αὐτὸ θέλησε νὰ κανονίσῃ τὴ σκέπη καὶ τὰ συμφέροντα νοικοκύρη καὶ νοικάρη καὶ νὰ προσδιορίσῃ πότε ὁ ἕνας ἔχει δικαίωμα νὰ ζητήσῃ αὐξηση στὸ νοίκι καὶ πότε ὁ ἄλλος ὑποχρέωσι νὰ δεχτῆ τὴν αὐξηση αὐτή. Τὸ τί ἀκολούθησε μὲ τοῦτο εἶναι ἀμολόγητο. Τὸ Διάταγμα γραμμένο στὴ σχολαστικῇ, στριμμένη, ψόφια καὶ ἀποκρουστικῇ, καθιερωμένῃ νομικῇ γλώσσῃ, ἔγινε ἀκατανόητο. Κ' ἔτσι ὄχι μόνον ὁ πολὺς λαὸς δὲν καταλαβαίνει τίποτ' ἀπὸ τὸ περιεχόμενό του, μὰ καὶ ὁ ἐπιστημονικὸς, νομικὸς κόσμος, χωρίστῃρ σὲ δυὸ στρατόπεδα. Καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῆς ἐρμηνείας—σὰ νὰ γράφτηκε τὸ κείμενο ἐδῶ καὶ δέκα αἰῶνες—οἱ μισοὶ λένε πὼς ἔχει φέτο αὐξηση στὰ νοίκια, οἱ ἄλλοι μισοὶ τὸ ἀντίθετο (!) πὼς δὲν ἔχει. Ἔπρεπε νὰ φανῆ στὸν ἥλιο τὸ πρότυπο βασίλειο, νὰ ζῆσῃ ἑκατὸ χρόνια, γιὰ νὰ γίνῃ φανερὸ πὼς σ' ἕνα μέρος τῆς γῆς ἔπαψε ἡ γλώσσα νὰ εἶναι ὄργανο ἐκφραστικὸ τοῦ λαοῦ. Ὅλη ἡ λατρεία καὶ φτωχαλαζονεῖα μας γιὰ κούφιους προγονισμοὺς, ἡ περιφρόνησή μας πρὸς τὴ ζωντανὴ λαλιὰ τοῦ ἔθνους, πληρώνεται τώρα μὲ τέτοιο τραγικὸ τρόπο.

Χρόνια καὶ χρόνια ἡ πολιτεία ξοδεύει γιὰ νὰ μορφώσῃ τάχα τὸ «λαὸ», νὰ τοῦ ἐξευγενίσῃ τὴ γλώσσα, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἴτανε καὶ εἶναι ἡ δημιουργία καὶ ἡ διάδοσις μιᾶς συνθηματικῆς γλώσσας, τῆς καθαρεύουσας, πού καὶ αὐτὴ ἔχασε πὰ τὴ σημασίαν της. Ἐφτασε στὸ σημεῖο μῆτε συνθηματικὰ νὰ μπορῆ νὰ τὴν νιώσῃ κανεὶς. Νὰ ποῖ εἶναι τὸ μεγαλῆτερον σημάδι τῆς ἀπολιτισίας μας. Οἱ φορολογικοὶ νόμοι πού ἐφαρμόζονται τελευταῖα, γιὰ τὸ εἰσόδημα, γιὰ τὶς κληρονομίαι, καὶ γι' ἄλλα, καταντήσανε ὁ βραχνὰς κάθε φορολογούμενου πολίτη. Δὲ μιλοῦμε γιὰ τὸ βαρὺ ἢ ἀλαφρὸ ποσοστὸ τῆς φορολογίας, μὰ γιὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ ποσοστοῦ αὐτοῦ, γιὰ τὸ νοιώσιμο τοῦ τί πρέπει ἀληθινὰ νὰ πληρώσῃ καθένας καὶ ποῖα εἶναι ἡ ὑποχρέωσις του στὸ Δημόσιον Ταμεῖον.

Τὸ κείμενον συνθεμένον στὴ φοβερῇ καθαρεύ-

ουσα, διαβάζεται, ξαναδιαβάζεται, μὰ ζουμι δὲ βγάνει. Τὸ παντοτινὸ «τί ἐννοεῖ» σὰ τὸ κεφάλι τοῦ δυστυχισμένου πολίτη, τὸν κάνει, ἀπελπισμένον πιά, νὰ καταφύγῃ γιὰ πράγματα πολὺ ἀπλά, πού κάθε ἄλλου δὲ θάπεφτε γι' αὐτὰ λόγος,—στοὺς καθιερωμένους ἐρμηνευτῆς, τοὺς δικηγόρους, ἐλπίζοντας πὼς ἐκεῖ θὰ βρῆ λύση καὶ ἡσυχία. Μὰ, ὦ δυστυχία, οἱ δικηγόροι, ἄνθρωποι καὶ αὐτοὶ, δὲν μποροῦνε νὰ τὰ βγάλουνε πέρα μὲ τὴν καθαρεύουσα. Ἀμέσως μπαίνει σ' ἐνέργεια φαντασία καὶ καρδιά, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα... διαφωνία. Τοῦτο ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ ἕνας. Τὸ ἀντίθετο, λέω ἐγώ, ἐννοεῖ, ὁ ἄλλος. Γραμμὴ γιὰ τὸν ἀρμόδιον δημόσιον ὑπάλληλον. Μὰ καὶ αὐτός, σὰν ἄνθρωπος,—ἀνίκανος νὰ κατανικήσῃ τὴν καθαρεύουσα, ζητᾷ καιρὸ νὰ σκεφτῆ, νὰ μελετήσῃ, νὰ ἰδῆ «τί ἐννοεῖ». Οἱ μέρες περνοῦνε, λίση δὲ βρῖσκεται, καὶ ἔρχεται ἡ ἀπόφασις... τὸ ζήτημα «ἀμφισθητούμενον.» Τί νὰ κάμῃ τώρα ὁ πολίτης γιὰ νὰ βρῆ ποῖα ἐπὶ τέλος ὑποχρέωσι ἔχει νὰ τὴν ξεπληρώσῃ; Τρεχάματα, χασομέρια, ἔξοδα καὶ πάλι στὸ ἴδιον σημεῖον ἀπ' ὅπου ξεκίνησε. Ἡ καθαρεύουσα δὲν ἀφίνει τίποτα πού νὰ μὴν τὸ κάμῃ «ἀμφισθητούμενον.» Νομίζει κανεὶς πὼς ἀπὸ μιὰ τέτοια γλώσσα ἀναβρῶζει ὀλάκαιρ ἡ ψυχολογία τῆς ἐποχῆς μας, τοῦ ἄστατου ρωμαϊκοῦ χαρακτήρα, τῆς ἀκαταστάλαχτης, ψυχικῆς καὶ νοητικῆς, ζωῆς μας.

Ἄν τὴν ὥρα πού πρωτολευτερώθηκε ἡ Ἑλλάδα δὲν εἴχαμε ρίξῃ ἀχόρταστο μάτι σὲ δόξαι προγονικῆς καὶ παρὰκαιρῆς μεγαλομανίαις, καὶ στοχαζόμεστε πὺδ πρακτικὰ, θὰ μπορούσαμε ἀντὶ τῶν «διατάξεων τῶν ἀειμνήστων ἡμῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων» νὰ πάρουμε γιὰ βάση στὴν ἀστικὴν μας νομοθεσίαν, τὸ φιλελεύτερον γιὰ τότες «Βλαχικὸν κώδικον» συνταγμένον κατὰ τὸ 1815 στὴν ἀπλήν μας γλώσσῃ ἀπὸ ἕνα πρόδρομον τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας καὶ ἄξιον νομολόγον τῆς ἐποχῆς του στὴ Μολδοβλάχικη αὐλή, τὸν ποιητὴ Ἀθανάσιον Χριστόπουλον, καὶ ἔτσι ὡς τὲ τώρα σύμφωνα μὲ τὸ κείμενον ἐκεῖνον ἡ δημοτικὴν μας νομικὴν γλώσσῃν θὰ εἴτανε ὀριστικὰ ἐξελιγμένη.

Μὰ ποτὲς δὲν εἶναι ἀργά. Ἄν εἴχαμε καὶ σήμερον γερὴ κοινὴ γνώμη, ἀπαράσυστη ἀπὸ τὸν ἐπιτήδειον ἀστικὸν τύπον, πού

ὄλη του ἢ ἀξία ἴσα ἴσα εἶναι νὰ μπορῆ νὰ πλανᾷ τὸ λαό, μὲ χοντρές, κούφιες φράσεις κ' ἀκατανόητες ρητορείες,—ἡ κοινὴ αὐτὴ γνώμη θ' ἀπαιτοῦσε ἀμέσως ἀμέσως νὰ πάψη πὰ ὁ μανταρινισμὸς στὴν ἐπίσημη γλώσσα πού γράφονται οἱ νόμοι, καὶ νὰ καθιερωθῆ ἡ ἀπλή μας δημοτικὴ γλώσσα πέρα πέρα, γιὰ νὰ μποροῦν ὅλα τὰ ζητήματα νὰ ξεκαθαριστοῦν μέσα στὴν ἴσια, τὴ σταράτη λαϊκὴ ἔκφραση. Ἔτσι, μαζί μὲ ἄλλα, κ' ἡ ἀγωνία κ' ἡ τυραννία τῆς ἀμφιβολίας γιὰ κάθε φράση τῆς καθαρευουσιάνικης νομοθεσίας μας, θὰ ἔπαυε μιὰ γιὰ πάντα, καὶ θὰ μποροῦσε ὁ καθένας δαβάζοντας ἓνα Νόμο, νὰ καταλαβαίνει «τί λέει», πρῶτα γιὰ τὴν ὥρα ἀγνωστο στὴν Ἑλλάδα.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ALBERT SAMAIN

ΚΑΠΟΙΑ ΣΠΕΡΝΑ....

Κάποια σπερνὰ παίρνουν ψυχὴ, μουσικὴς, γιούλια καὶ κρῖνα. Γλυκεῖς μετάνοιες πόθο ἀγνό γύρου τ' ἀγέρι ὑφαίνει. Καὶ μ' ἀναστέναγμα βαθὺ στὰ χεῖλη πᾶει καὶ βγαίνει τὸ μυστικὸ τῆς πιδ κλειστῆς καρδιάς κ' ἀργοπεθαίνει. Κάποιες βραδυὲς παίρνουν ψυχὴ, μουσικὴς, γιούλια καὶ κρῖνα. Σὰν κόρη τρυφεροῦ κρηδοῦ γυρνᾷ τὰ βράδια ἐκεῖνα.

***

Κάποιες αὐγούλες διάφανες, πού ρόδα ἔχουν στεφάνι, σκιρτάει ἡ ψυχὴ σὰν τὰ νερὰ στὰ βράχια πού κυλᾶνε. Ἐντὸς μου σήμαντρα οὐρανῶν Πασχαλινῶν χτυπᾶνε. Πνέμα καὶ σάρκα ἀμόλευτα κ' ὁ πειρασμὸς μακρυνάει. Τυχαίνει κάποια τέτοια αὐγὴ μὲ ρόδινο στεφάνι. Πού σὰν παιδάκι ἀξέγνωστο νὰ περπατῶ μὲ κάνει.

***

Κάποιες ἡμέρες θλιβερές: Βαρειά ποῦν ἡ καρδιά μου. Γνωρίστηκε! Σ' ὅ,τι ἔμαθε κάθεται θρονασμένη: Τῆς ζωῆς μου οἱ πιδ γλυκὲς στιγμὲς—Σκηνὴ ξεθωριασμένη πού μιὰ θεατρίνα τραγουδαὶ κουρέλια στολισμένη—τέτοιες ἡμέρες θλιβερὲς ποῦναι βαρειά ἡ καρδί μου Γέρος χιλιόχρονος σκυφτὸς τραβᾷ θωρῶντας χίμου.

***

Εἶναι νυχτιὲς πού ἓνας βραχνᾶς μὲ πνίγει τρομερὸς! Φτάνει ἡ ψυχὴ στὸ τέλος, πὰ τῆς γνώσης: καὶ προβάλλει, κρεμνέται ἀγνή μὲς τοῦ ἄπειρου τὴν παγωμένη ἀγκυλὴ, τρέμει στὴν πνοὴ τῆς ἄβυσσος, καὶ πίσω στρέφει πάλι. Τέτοιες νυχτιὲς πού ἓνας βραχνᾶς μὲ πνίγει τρομερὸς τυλίγομαι στὸν ἥσκιο μου: Φαντάζω σὰ νεκρὸς!

Σύρα

ΛΑΥΡΑΣ

Μὴ θαρρῆτε πὼς τὸ γλωσσικὸ ζήτημα εἶναι ζήτημα γλωσσικὸ. Τὸ γλωσσικὸ τὸ ζήτημα εἶναι ζήτημα ἠθικὸ. Τὴν ψυχὴ μας νὰ βάλουμε σὲ τάξη, βάζουμε σὲ τάξη καὶ τὴ γραμματικὴ μας.

Ψυχάρης

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΟΥΠΡΗΝ

ΝΑΥΤΙΑΣΗ

Τὰ νερὰ τοῦ λιμανιοῦ εἶταν λερὰ καὶ πράσινα καὶ πέρα στὸν ὀρίζοντα, ὁ κάβος, πού σὰν δρεπάνι ἀπὸ ἄμμο ἔσκιζε τὴ θάλασσα, εἶχε χρῶμα ἀπαλὸ μενεξεδέμιο. Γύρω-γύρω στὸ μῶλο ἐμύριζε ψαρίλα κ' ἄρμη καὶ πίσσα. Ἦταν κοντὰ στίς ἔξι τὸ βράδι.

Στὸ κατάστρωμα χτύπησε τὸ τρίτο κουδούνι. Ἡ σφυρίχτρα τοῦ βαποριοῦ ἐβοῦιζε πάλι βραχνά, σὰν ἀπὸ κρουολόγημα, μὴ μπορώντας νὰ βγάλει ἓναν σωστὸν ἦχο. Ἐπὶ τέλους σὰ νὰ μπόρεσε νὰ βῆξει καὶ ἄρχισε νὰ μουγκρίζει μὲ μιὰ βαθεῖα καὶ δυνατὴ φωνή, πού ὅλο τὸ μεγάλο θαπὸρι ἔτριζε στὰ σκοτεινὰ του βάθη.

Ἐμοῦγκριζε δυνατὰ κ' ἀτέλειωτα. Οἱ γυναῖκες πᾶνω στὸ κατάστρωμα ἔπιαναν τ' αὐτιά τους μὲ τίς ἀπαλάμες, γελούσαν κ' ἔσκυβαν τὰ κεφάλια τους μισοκλείνοντας τὰ μάτια. Ἐκεῖνοι πού μιλούσαν, φώναζαν μ' ὄλη τους τὴ δύναμη, κ' ὡς τόσο θαρροῦσες πὼς μόλις κινοῦν τὰ χεῖλια καὶ χαμογελοῦν. Κι' ὅταν τὸ θαπὸρι ἔπαψε νὰ σφυρίζει, ὅλοι ἔνοιωσαν κάποιο ξαλάφρωμα καὶ μιὰ ἰσχυρὴ εὐθυμία, ὅπως συμβαίνει πάντα τίς τελευταῖες στιγμὲς, σὰ θὰ φύγει τὸ θαπὸρι.

— Χαίρετε, λοιπόν, σύντροφε, Ἑλένη, — εἶπεν ὁ Βασιουτίνσκου. — Τώρα θὰ σηκώσουν τὴ σκάλα. Ἐγὼ φεύγω.

— Χαίρετε, ἀκριβέ μου, — εἶπεν ἡ Τράβην, σφιγγοντας τὸ χέρι του. Σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ ὅλα, γιὰ ὅλα. Στὸν κύκλο σας ξαναγεννιέται ἡ ψυχὴ τοῦ ἀθροῦπου.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, ἀγαπητή. Μᾶς δευερμάνατε. Πρέπει νὰ ξέρετε πὼς ἐμεῖς εἴμαστε πότερο ἄνθρωποι τῆς θεωρίας, βιβλιοφάγοι. Ἐσεῖς ὅμως σὰ νὰ μᾶς ραντίσατε μὲ τὸ νερὸ τῆς ζωῆς.

Ὁ Βασιουτίνσκου τῆς τίναξε δυνατὰ τὸ χέρι, λὲς κ' ἦταν ἀντίλα, καὶ κατὰ τὴ συνήθειά του ἔσφιξε δυνατὰ τὰ δάχτυλά της, τόσο, πού ἐκίνη ὀνεσε ἀπ' τὸ σφίξιμο τῆς δεργέτας της.

— Ὡς τόσο δε φοβᾶστε τὴ φουσκοθαλασσιά; δὲ σᾶς ζαλίζει τὸ θαπὸρι; τὴν ἀρώτησε. Κοντὰ στὸ Τραχανοῦτ θὰ σᾶς κουνήσει: λιγάκι, φροντίστε ὅμως νὰ ξαπλωθῆτε ἀπὸ κορὶς στὴν καμπίνα καὶ θὰ τὴν περάσετε θαυμάσια. Στὸ σύζυγο καὶ ἀφέντη σας χαρετισμούς. Πές τε του πὼς ὅλοι ἡμᾶς ἀνυπόμονα περιμένουμε τὸ βιβλιαράκι του. Ἄν δὲν κατορθώσουμε νὰ πὼ βγάλουμι' ἐδῶ, τὸ τυπώνουμε στὸ ἐξωτερικὸ... Νοσταλγεῖτε, ἔ; τὴν ἀρώτησε κατόπι, κρατώντας ἀκόμη τὸ χέρι της καὶ μὲ χαϊδευτικὴν οἰκειότητα κοιτάζοντας τὴν μαργιόλικα στὰ μάτια.

Ἡ Ἑλένη γχομογέλασε.

— Ναί. Ἔτσι λιγάκι.

— Ἔτσι, ἔτσι. Ἐγὼ τὸ βλέπω, Μήπως εἶναι χωρᾶτά; Δέκα μέρες δὲν εἰδοθήκατε! Λοιπόν, addio, mio carissimo amico. Σ' ὄλους τοὺς γνωστούς τῆς Γιάλτας πέτε τοὺς χαρετισμούς μου. Εἰστε, μὰ τὸ θεό, θαυμάσιος ἄνθρωπος. Χαίρετε. Στὸ καλό.

Ὁ Βασιουτίνσκου κατέβηκε στὴν προκυμαία καὶ στάθηκεν ἐκεῖ ἀκριβῶς ἀντίκρου στὴ θέση πού στεκόντανε ἡ Ἑλένη ἀκουμπισμένη μὲ τὰ χέρια στὴν πλευρὰ τοῦ βαποριοῦ, τὴν καμωμένη ἀπὸ ὀξυά. Ὁ ἀγέρας ἐφοῦ-